

dr hab. Łukasz Jureńczyk
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
lukaszjurenczyk@o2.pl

POJEDNANIE NARODOWE POD PRESJĄ ZAMACHÓW – ZŁUDNE NADZIEJE NA PRZEŁOM W AFGANISTANIE W PIERWSZYM KWARTALE 2018 R.

NATIONAL RECONCILIATION UNDER THE PRESSURE OF TERRORIST ATTACKS – ILLUSORY HOPES FOR A BREAKTHROUGH IN AFGHANISTAN IN THE FIRST QUARTER OF 2018.

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie okoliczności zgłoszenia przez rząd prezydenta Aszrafa Ghaniego inicjatywy pokojowej i ocena perspektyw dla jej realizacji. Zarówno władze Afganistanu jak i Stanów Zjednoczonych, zdają sobie sprawę, że zakończenie wieloletniego konfliktu zbrojnego możliwe jest tylko dzięki skutecznie przeprowadzonemu programowi pojednania narodowego. Działania o charakterze zbrojnym mają nie tylko zwiększyć poziom bezpieczeństwa, ale także wzmocnić pozycję negocjacyjną afgańskiego rządu. Na drodze do pojednania stoi jednak wiele przeszkód, w tym przede wszystkim nieustanne ataki terrorystyczne przeprowadzane przez zbrojną opozycję. Główną tezę artykułu jest stwierdzenie, że osiągnięcie pojednania narodowego w Afganistanie to niezwykle trudny i złożony proces, w związku z tym nie należy oczekiwać, że zgłoszona na początku 2018 r. inicjatywa pokojowa szybko przyniesie pozytywne rezultaty.

Słowa kluczowe: Afganistan, talibowie, pojednanie narodowe, zamachy terrorystyczne.

Summary: The aim of the article is to present the circumstances of the government's announcement by President Ashraf Ghani of the peace initiative and the assessment of prospects for its implementation. Both the Afghan and the United States authorities are aware that the end of a multi-annual armed conflict is possible only thanks to an effective national reconciliation program. Military actions are intended not only to increase the level of security, but also to strengthen the negotiating position of the Afghan government. However, there are many obstacles on the way to reconciliation, including, above all, the ongoing terrorist attacks carried out by the armed opposition. The main thesis of the article is the statement that achieving national reconciliation in Afghanistan is an extremely difficult and complex process, therefore it is not expected that the peace initiative announced at the beginning of 2018 will quickly bring positive results.

Keywords: Afghanistan, the Taliban, national reconciliation, terrorist attacks.

Wprowadzenie

W okresie realizacji operacji Międzynarodowych Sił Wsparcia Bezpieczeństwa w Afganistanie (International Security Assistance Force – ISAF) w kolejnych strategiach kładziono niewielki nacisk na negocjacje polityczne z przywódcami rebeliantów. Przeważało przekonanie, że taktyczne zwycięstwo militarne i coraz lepsze zarządzanie państwem przez demokratyczny rząd przekona wielu bojowników, głównie tych w mniejszym stopniu zindoktrynowanych, do powrotu do życia w cywilu (Cordesman, 2017, s. 83). Niemniej jednak regularnie pojawiały się propozycje prezydenta Hamida Karzaja (12.2001-09.2014) zainicjowania procesu pojednania narodowego. Jedną z pierwszych deklaracji o zamiarze inkluzy byłych talibów do życia politycznego Afganistanu pojawiła się po pierwszych powszechnych wyborach prezydenckich w 2004 roku (Tarzi, 2008, s. 281). W 2010 r. prezydent Karzaj powołał w tym celu Afgańską Wysoką Radę Pokoju (Afghan High Peace Council – AHPC), która jak dotąd nie spełniła jednak pokładanych w niej nadziei (Jureńczyk, 2016, s. 94-95).

W ogólnych założeniach propozycje inicjatyw pojednania nie trafiały na sprzeciw władz amerykańskich, w tym administracji prezydenta George'a W. Busha (01.2001-01.2009). Do 2011 r. Waszyngton koncentrował się jednak na odciąganiu mniej znaczących bojowników od celów rebeliantów, a proces ten określano „reintegracją” („re-integration”). Kierowano między innymi oferty amnestii do szeregowych bojowników, którzy nie dopuścili się znaczących zbrodni. Jednocześnie uważano, że bardziej zdecydowane wysiłki na rzecz „pojednania” („reconciliation”), w tym te skierowane do kierownictwa talibów, musiałyby poczekać na polepszenie sytuacji na polu walki (Dobbins, 2017, s. 151). Dopiero administracja prezydenta Baracka Obamy (01.2009-01.2017) ujawniła w 2011 r., że nawiązała wstępne kontakty z talibami za pośrednictwem biura łącznikowego w Katarze. Amerykanie spotykali się nie tylko z przedstawicielami talibów, ale także siatki Hakkaniego i Hizb-i Islami. O ile w przypadku pomniejszych organizacji zbrojnej opozycji przyniosły one pewien skutek, o tyle kierownictwo talibów odrzucało możliwość porozumienia, stawiając zaporowe warunki wstępne.

Zmodyfikowana strategia Stanów Zjednoczonych wobec Afganistanu

22 sierpnia 2017 r. prezydent Donald Trump (01.2017-...) przedstawił zmodyfikowaną strategię Stanów Zjednoczonych wobec Afganistanu. Nowa administracja USA zapowiedziała w niej zwiększenie skali operacji wojskowych przeciwko grupom rebelianckim, terrorystycznym i przestępczym. Zdecydowała o intensyfikacji nalotów, włącznie z wykorzystaniem dronów, jak również o dostarczeniu helikopterów „Black Hawk” i innego sprzętu wojskowego w celu wsparcia operacji powietrznych realizowanych przez armię afgańską. Ponadto zobowiązała się do zwiększenia presji dyplomatycznej na Pakistan, aby zmusić go do zakończenia wspierania ekstremistów. W nowej strategii nie określono terminu wycofania z Afganistanu amerykańskiego kontyngentu zbrojnego.

Prezydent Trump autoryzował rozmieszczenie dodatkowych 3900 żołnierzy, tak aby ich liczba w pierwszej połowie 2018 r. wzrosła do 14 tys. (Roth). Była to wyraźna zmiana podejścia Donalda Trumpa do Afganistanu, ponieważ w trakcie kampanii wyborczej głosił konieczność wycofania się USA z wojny, którą określał jako „całkowitą katastrofę”. W ogólnym założeniu strategia obecnego prezydenta jest podobna do tej realizowanej przez Baracka Obamę pod koniec prezydentury. Tamten wstrzymał bowiem redukcję amerykańskiego kontyngentu wojskowego i zdecydował o stacjonowaniu w kraju 9 tys. żołnierzy na czas nieokreślony. Jego następcą zdecydował jednak o zwiększeniu kontyngentu, jak również zastosowaniu bardziej zdecydowanych środków nacisku na sąsiedni Pakistan.

Główną motywacją prezydenta Trumpa zwiększenia kontyngentu wojskowego i pozostawienia go w Afganistanie na dłuższy czas była obawa, że jego szybkie wycofanie mogłoby stworzyć próżnię, którą przede wszystkim wykorzystałby terroryści. Obawiał się on, że Al-Kaida i Państwo Islamskie w Iraku i Lewancie (Islamic State of Iraq and the Levant – ISIL) próbowałyby uczynić z Afganistanu kolebkę międzynarodowego dżihadu, jak miało to miejsce przez 11 września 2001 r. Jako główny cel prezydent Trump wskazał konieczność wyeliminowania terrorystów i zniszczenia ich infrastruktury szkoleniowej. Afgańskie Państwowe Siły Obrony i Bezpieczeństwa (Afghan National Defense and Security Forces – ANDSF) nie są w stanie prowadzić skutecznych działań zbrojnych na terenach kontrolowanych przez talibów. To jednak może realizować amerykańskie lotnictwo i drony, zwalczając na tych obszarach rebeliantów i terrorystów oraz niszcząc ich zaplecze. Afganistan stanowi również dla Amerykanów bazę dla dronów przeprowadzających ataki na terrorystów i rebeliantów przebywających na terytorium sąsiedniego Pakistanu (Byman, 2017).

Kwestie pojednania narodowego i budowy narodu Afgańskiego prezydent Trump pozostawił rządowi tego państwa. Według autora obecnej strategii USA wobec Afganistanu – sekretarza obrony Jima Mattisa (01.2017-...) – zwiększony kontyngent wojskowy w Afganistanie ma się przyczynić do ograniczenia zdolności bojowych rebeliantów i terrorystów. To z kolei ma pozwolić na zmniejszenie przemocy w kraju do takiego poziomu, w którym afgański rząd i ANDSF będą w stanie same zabezpieczyć sytuację w kraju (Freedman, 2017). Innymi słowy intensyfikacja działań zbrojnych w Afganistanie ma polepszyć położenie afgańskiego rządu i stworzyć mu lepsze warunki negocjacyjne z talibami i innymi ugrupowaniami rebelianckimi. Z tego względu w zakresie celowości działań obecną strategię USA wobec Afganistanu możemy uznać za kontynuację.

Mimo zwiększenia w ostatnich miesiącach kontyngentu wojskowego nierealnym jest, aby 14 tys. amerykańskich żołnierzy mogłoby przechylić szalę zwycięstwa w Afganistanie, jeśli nie było w stanie tego zrobić prawie 140 tys. żołnierzy NATO w latach poprzednich. Według analityka Daniela DePetrisa strategia prezydenta Trumpa wobec Afganistanu jest skazana na niepowodzenie, a roczne wydatki USA na ten kraj rządu 45 mld dol. są marnotrawstwem. Uważa on, że Amerykanie powinni całkowicie wycofać się z Afganistanu, zakończyć wsparcie i zostawić problem do rozwiązania państwom regionu (Tisdall, 2018). O ile faktycznie szanse powodzenia obecnej strategii są minimalne, to postulowanie porzucenia Afganistanu przez Stany Zjednoczone nie jest traf-

nym rozwiązaniem. ANDSF są bowiem zbyt słabe aby samodzielnie powstrzymać rebeliantów i terrorystów. Państwa regionu pokazały z kolei, że nie są wystarczająco zmotywowane, aby wypracować i wprowadzić w życie efektywny program na rzecz stabilizacji Afganistanu.

Seria zamachów terrorystycznych w Afganistanie w pierwszym kwartale 2018 r.

W pierwszym kwartale 2018 r. największe zamachy terrorystyczne miały miejsce głównie w Kabulu. Napastnicy chcieli w ten sposób pokazać słabość rządu centralnego, zmusić go do uległości, zniweczyć jego propozycje pojednania narodowego i pogłębić konflikty wewnętrzne. Już 4 stycznia zamachowiec samobójca z szeregow ISIL wysadził się w powietrze na rynku w Kabulu zabijając przynajmniej 20 osób i raniąc przynajmniej kolejne 30 osób (Abed, 2018). W dniach 20-21 stycznia 2018 r. sześciu talibów uzbrojonych w ładunki wybuchowe i broń ręczną sterroryzowało mieszkańców centrum Kabulu. Przeprowadzili oni między innymi 14-godzinne oblężenie hotelu Inter-Continental, w wyniku którego zginęły przynajmniej 22 osoby. 8 zabitych, w tym sześciu obywateli Ukrainy i dwóch obywateli Wenezueli, było pracownikami największej afgańskiej linii lotniczej – Kam Air. Po zamachu ponad pięćdziesięciu pracowników linii lotniczej opuściło kraj, nie chcąc dalej narażać własnego życia, co doprowadziło do okresowego zawieszenia wielu lotów. Atak na hotel Inter-Continental był elementem większego rajdu talibów, w którego wyniku zginęło przynajmniej 50 osób na terenie czterech prowincji Afganistanu (Mashał, Faizi, 2018; Mashał, Abed, 2018). 24 stycznia z kolei miał miejsce atak ISIL na biuro organizacji humanitarnej „Chrońmy Dzieci” w Dżalalabadzie na wschodzie kraju. W wyniku eksplozji i użycia broni ręcznej zginęło 6 osób, a kolejne 27 odniosło rany (Safi, 2018).

27 stycznia 2018 r. talibski zamachowiec samobójca umieścił bombę w ambulansie, którym poruszał się po Kabulu. Pozwoliło mu to ominąć jeden z policyjnych punktów kontrolnych, ponieważ argumentował, że przewozi pacjenta. Zdetonował on ładunek wybuchowy w pobliżu kolejnego punktu kontrolnego, zlokalizowanego na zatłoczonej ulicy w sąsiedztwie biur, ambasad i sklepów. W wyniku zamachu zginęło ponad 100 osób, a przynajmniej kolejne 235 osób zostało rannych. Był to najpoważniejszy zamach przeprowadzony w Kabulu od maja 2017 r., kiedy ciężarówka wyładowana materiałami wybuchowymi zabiła ponad 150 osób i raniła kolejnych 400 w pobliżu ambasady Niemiec (Graham-Harrison, Makoi, 2018; Reuters in Kabul, 2018).

24 lutego talibowie przeprowadzili dwa samobójcze zamachy bombowe na punkty kontrolne w południowej prowincji Helmand i dużo bardziej śmiertelny atak z wykorzystaniem broni ręcznej na punkt kontrolny w zachodniej prowincji Farah. W wyniku ataków śmierć poniosło przynajmniej 20 afgańskich żołnierzy, z czego 18 w obronie posterunku w Farah. Podczas ataków talibom udało się przejąć znaczne ilości uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Tego samego dnia zamachowiec samobójca zdetonował ładunek wybuchowy przy punkcie kontrolnym w pobliżu Zielonej Strefy w Kabulu. W wyniku zamachu zginęły trzy osoby i przynajmniej dwukrotnie więcej odniosło rany. Ataki

przeprowadzono w czasie, gdy wysocy rangą przedstawiciele NATO wizytowali Afganistan w celu przeprowadzenia rozmów dotyczących procesu pokojowego (Kramer, 2018).

Również w marcu 2018 r., czyli po zgłoszeniu przez prezydenta Aszrafa Ghaniego (09.2014-...) inicjatywy pokojowej, miała miejsce seria ataków. 9 marca 18 funkcjonariuszy i żołnierzy ANDSF zginęło w walkach w północnej prowincji Tachar, a 10 cywiliów poniosło śmierć w zamachu samobójczym na szyicki meczet w Kabulu (Salahuddin, Constable, 2018). Następnego dnia przynajmniej 24 żołnierzy i funkcjonariuszy ANDSF zostało zabitych w ataku talibów w prowincji Farah. Był to efekt bitwy między talibami a ANDSF w prowincji stanowiącej centrum produkcji opium przy granicy z Iranem (BBC, 2018). 21 marca 2018 r. zamachowiec samobójca z ISIL przeprowadził zamach bombowy w pobliżu szpitala w dystrykcie Kart-e Sakhi we wschodnim Kabulu. W wyniku zamachu zginęło przynajmniej 31 osób, a co najmniej 65 odniosło rany. Ofiar mogło być jeszcze więcej, gdyby napastnik dotarł do świątyni Sakhi, w której tłumy szyitów świętowały Nawruz, czyli perski Nowy Rok (Fazi, Nordland, 2018).

Każdorazowo społeczność międzynarodowa potępiała zamachowców za ich brutalność, bezwzględność i nie liczenie się z żadnymi ograniczeniami. Szczególna krytyka dotyczyła wykorzystania ambulansu, który ma ratować życie, jako środka służącego jego odbieraniu. Z powodu zamachów mieszkańcy Afganistanu, w tym Kabulu, bardzo nisko oceniali działania rządu na rzecz utrzymania bezpieczeństwa. Krytyka była tym bardziej zdecydowana, że Amerykanie przekazywali afgańskiemu rządowi dane wywiadowcze, informujące o możliwości zaistnienia ataków. Na przykład ostrzegali na kilka dni przed atakiem na hotel Inter-Continental o możliwości uderzenia terrorystów na jeden z dużych hoteli w mieście (Safi, Janjua, 2018). Słabość rządu w utrzymaniu bezpieczeństwa w Kabulu upatrywano między innymi w konflikcie o władzę między poszczególnymi stronnictwami politycznymi. Po serii styczniowych zamachów były Ambasador USA w Kabulu Zalmay Khalilzad (11.2003-06.2005) wezwał prezydenta Aszrafa Ghaniego i jego głównego oponenta politycznego Attę Mohammada Noor do podjęcia współpracy na rzecz przeciwdziałania tej niekorzystnej sytuacji.

Duże zamachy nadal są realizowane w Kabulu i innych częściach kraju. Przykładowo 22 kwietnia wybuch we wschodnim Kabulu zabił 69 i ranił 120 osób, a w podwójnym zamachu bombowym w środkowym Kabulu z 30 kwietnia zginęło przynajmniej 25 osób, a 45 odniosło rany. Zamachy realizowane przez ISIL sugerują, że próbują oni zahamować inicjatywę pokojową prezydenta Ghaniego. Z kolei organizacja części zamachów przez talibów pokazuje, że nie są oni zainteresowani przyjęciem jego propozycji. Należy zwrócić także uwagę na fakt, że wiele zamachów wymierzonych jest przeciwko ludności szyickiej. Jest to wyraźny znak, że napastnikom zależy na niedopuszczeniu do pojednania narodowego przez wzniesienie konfliktów na tle religijnym i etnicznym.

Inicjatywa pokojowa rządu Aszrafa Ghaniego

W styczniu 2018 r. talibowie zaproponowali bezpośrednio rozmowy z Amerykanami, stawiając jednak zaporowy warunek, że najpierw musieliby oni wycofać z Afganistanu wszystkie swoje siły. Inicjatywie sprzeciwił się między innymi afgański rząd,

który uważa, że stroną rozmów z rebeliantami powinien być on, a nie Waszyngton. Pod koniec stycznia prezydent Donald Trump odrzucił możliwość bezpośrednich negocjacji z talibami, pozostawiając tę sprawę rządowi Aszrafa Ghaniego. Wpływ na taką postawę miały zarówno naciski ze strony Kabulu, jak i brutalny atak talibów z 27 stycznia 2018, który według amerykańskiego prezydenta zniweczył możliwość podjęcia bezpośrednich rozmów z talibami (Kramer, 2018).

28 lutego prezydent Aszraf Ghani wyszedł z daleko idącą propozycją w ramach pokojowego Procesu Kabulskiego zakończenia walk w zamian za uznanie talibów za legalną siłę polityczną w Afganistanie. Prezydent ogłosił, że nie stawia warunków wstępnych do rozmów i wiele opcji jest możliwych, w tym uwolnienie talibskich więźniów, rozpisanie nowych wyborów, czy rewizja konstytucji. W praktyce pewne podstawowe warunki wstępne zostały postawione, ponieważ talibowie musieliby uznać demokratyczny rząd Afganistanu i przestrzegać rządów prawa, w tym praw kobiet. Afgański prezydent okresowo zmienił też retorykę i zaprzestał określania talibów rebeliantami i terrorystami. Ogłosił, że do rozmów zaproszona jest każda grupa zainteresowana ustanowieniem pokoju (Shalizi, Mackenzie, 2018). Warto nadmienić, że z propozycją goszczenia rozmów pokojowych między talibami a afgańskim rządem wystąpiły władze Uzbekistanu.

Wpływ na wystąpienie z tą daleko idącą inicjatywą miały krwawe zamachy przeprowadzone w Kabulu i innych miejscowościach Afganistanu. Istotne znaczenie miały również naciski sąsiednich państw na rząd afgański, aby zapewnić stabilność na drodze przechodzącego tranzytem przez terytorium kraju gazociągu z Turkmenistanu, do Pakistanu i Indii. Moment był korzystny również z tego względu, że Amerykanie wstrzymali kilkusetmilionowe wsparcie dla Pakistanu, który od lat wspierał talibów i współpracującą z nimi siatkę Hakkaniego. Powodem było oskarżenie Islamabadu o wspieranie międzynarodowego terroryzmu. Talibowie nie odrzucili propozycji rządu, a ich przedstawiciel poinformował, że przekazana ona została pod rozważenie ich gremiom decyzyjnym.

Według prezydenta Ghaniego zmieniona strategia USA wobec Afganistanu na bardziej ofensywną stworzyła dobre warunki dla rządu z wyjściem z tego rodzaju inicjatywą. Miało to bowiem zmienić okoliczności, powodując, że rząd nie zgłasza propozycji adwersarzom w momencie słabości, a wręcz przeciwnie, może to uczynić z pozycji siły. 13 marca 2018 r. prezydent Aszraf Ghani spotkał się w Kabulu z sekretarzem obrony Jimem Mattisem, aby porozmawiać o inicjatywie pokojowej afgańskiego rządu i jej potencjalnym wpływie na możliwość zakończenia 17-letniego konfliktu. Mattis potwierdził, że ostateczne zwycięstwo w Afganistanie nadal jest możliwe, jednak nie na polu bitwy, a na drodze pojednania narodowego (Associated Press, 2018). Stwierdził on, że bardziej zdecydowana strategia USA miała przekonać talibów do konieczności podjęcia rozmów z rządem w Kabulu. Poinformował również, że mniejsze grupy talibów, zmęczone wieloletnim konfliktem, miały pozytywnie przyjąć inicjatywę afgańskiego rządu. Ponadto, według niego, zawarcie porozumienia politycznego z talibami stworzyłoby okoliczności, w których afgańska armia i policja samodzielnie byłyby w stanie utrzymać bezpieczeństwo, co pozwoliłoby wycofać z kraju zagraniczne kontyngenty (Stewart, 2018).

Podczas ewentualnych rozmów talibowie mogliby przedstawić własne warunki. Mogliby między innymi zabiegać o zwiększenie roli islamu i prawa muzułmańskiego w państwie i jego instytucjach, przekazanie części stanowisk w administracji różnych szczebli swoim członkom, uwolnienia przetrzymywanych bojowników, czy całkowite wycofanie z kraju zagranicznych kontyngentów zbrojnych. Jednym z priorytetów byłoby stworzenie odpowiednich przepisów, które uniemożliwiłyby pociągnięcie talibów do odpowiedzialności karnej za zbrodnie, których się dopuścili i stworzenie mechanizmów, które uchroniłyby ich przed samosądami ze strony obywateli i ANDSF. Ważne byłoby również wynegocjowanie przez talibów odpowiedniego zabezpieczenia socjalnego i możliwości ich pełnej integracji społecznej i gospodarczej.

Perspektywy dla zgłoszonej inicjatywy pokojowej

Szanse na przyjęcie inicjatywy pokojowej prezydenta Aszrafa Ghaniego przez główne gremia decyzyjne talibów są bardzo niewielkie. Rząd Afganistanu uważany jest przez nie za nielegalny i narzucony z zewnątrz. Nie mniej jednak podejmowanie prób pojednania narodowego to obecnie jedyna możliwa droga na zakończenie wojny. Doprowadzić do tego może zwiększony wysiłek dyplomatyczny zarówno wewnątrz kraju, jak i na arenie międzynarodowej, głównie w stosunku do Pakistanu. Bez tego trwały sukces nie będzie możliwy do osiągnięcia (Walt, 2017). W okresie przejściowym działania dyplomatyczne muszą być jednak wsparte presją militarną, aby wypracować dobrą pozycję negocjacyjną. Równie ważne są przemiany w samym rządzie i administracji państwowej, która jest skorumpowana, podzielona i nieefektywna. Społeczeństwo musi widzieć, że władza jest silna i skutecznie działa w interesie obywateli, a nie zaspokaja własne partykularne interesy.

Według Seta G. Jonesa talibowie, mimo niezwykłej umiejętności przetrwania i zdolności do przeprowadzania skoordynowanych ataków w różnych częściach kraju, w tym w jego stolicy, są zbyt słabi, żeby przejąć władzę w państwie. Afgański rząd jest z kolei zbyt słaby, aby samodzielnie utrzymać bezpieczeństwo w kraju. O ile przechodzenie poszczególnych obszarów pod kontrolę jednej ze stron jest możliwe, o tyle mało prawdopodobnym jest przechylenie szali zwycięstwa na korzyść którejś z nich. Z tego względu zarówno dla afgańskiego rządu, jak i dla rebeliantów, najlepszym rozwiązaniem byłby podjęcie rozmów pokojowych. Obecnie talibowie nie są chętni do otwartych pertraktacji, ponieważ uważają, że mają przewagę na polu walki. Zmuszenie ich do podjęcia rozmów w znacznej mierze zależy więc od skuteczności militarnej ANDSF i wojsk amerykańskich oraz nacisków na formalnie sojuszniczego wobec USA Pakistanu, który ma bliskie kontakty z afgańskimi talibami (Jones, 2018).

Według Joachima Krause i Charlesa K. Mallory IV porządek w post ISAF-owskim Afganistanie powinien zostać przebudowany w oparciu o lepsze zrozumienie źródeł oporu, dynamicznie zmieniającego się społeczeństwa i aspiracji zwykłych Afgańczyków. Popierają oni inicjowanie procesu politycznego na rzecz pojednania narodowego na szeroką skalę, zamiast rozważania z kim można rozmawiać na temat utrzymania po-

koju na poszczególnych obszarach kraju. Wymaga to jednak ponownych rozmów na takie tematy jak kompetencje władzy państwowej, rola religii w państwie, rola systemu sprawiedliwości w społeczeństwie, prawa człowieka, w tym prawa kobiet, itd. W proces pojednania musiałyby się zaangażować wszystkie główne grupy etniczne i stronnictwa polityczne, a tylko brak warunków wstępnych daje taką możliwość (Krause, Mallory IV, 2017, s. 13-14).

Proces pojednania narodowego w Afganistanie musi być realizowany przez samych Afgańczyków. Nie może on jednak odbywać się bez wsparcia ze strony społeczności międzynarodowej (Kingah, 2016, s. 203). Dotyczy to głównie Organizacji Narodów Zjednoczonych, ale także organizacji regionalnych, w tym na przykład Południowoazjatyckiego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej (South Asian Association for Regional Cooperation – SAARC), którego Afganistan jest członkiem, czy Szanghajskiej Organizacji Współpracy (Shanghai Cooperation Organisation – SCO), w której Afganistan, jako obserwator, pretenduje do pełnego członkostwa. Szczególną rolę do odegrania naturalnie mają Stany Zjednoczone, które od początku interwencji zbrojnej przewodziły społeczności międzynarodowej w działaniach wobec Afganistanu.

Proces pojednania narodowego nie może ograniczyć się do włączenia do rządu centralnego i prowincjonalnej administracji przedstawicieli talibów i innych organizacji zbrojnej opozycji (Qassem, 2009, s. 164). Tego rodzaju półśrodki mogłyby doprowadzić do trudnych do przewidzenia negatywnych konsekwencji. Uznani talibowie mogliby równie dobrze zostać wciągnięci do spirali korupcji w afgańskim rządzie i administracji, jak i je całkowicie zdestabilizować i rozsadzić od wewnątrz na przykład poprzez bezwzględną walkę z tym zjawiskiem (Krause, Mallory IV, 2017, s. 6). Należy pamiętać, że przez lata Amerykanie tolerowali korupcję i łamanie prawa przez wysokich urzędników afgańskich tylko dlatego, że w zamian obiecywali oni pomoc w walce przeciwko talibom i Al-Kaidzie (Keane, 2016, s. 207). Po włączeniu talibów do władzy można spodziewać się zdecydowanej walki z tymi skorumpowanymi urzędnikami, choćby tylko w ramach zemsty. To z kolei mogłoby pogłębić konflikty między poszczególnymi stronnictwami politycznymi i grupami etnicznymi.

Wiosna to okres, w którym tradycyjnie w Afganistanie zaczynają się najbardziej intensywne walki. Istnieje duże ryzyko, że wiosenna ofensywa militarna talibów może ostatecznie przekreślić inicjatywę pokojową afgańskiego rządu. To z kolei dałoby afgańskiemu rządowi i Amerykanom legitymację do zintensyfikowania bombardowań ich pozycji. Warto podkreślić, że propozycja pokojowa nie jest skierowana do międzynarodowych organizacji dżihadystycznych, tj. ISIL i Al-Kaidy. Można przyjąć za pewne, że podmioty te zrobią wszystko, aby nie dopuścić do pojednania narodowego w Afganistanie.

Bibliografia

- Abed, F. (2018). *ISIS Suicide Attack Kills at Least 20 in Kabul*. "The New York Times", 4 January. Pobrano 10 kwietnia 2018, z: <https://www.nytimes.com/2018/01/04/world/asia/isis-kabul-suicide-attack.html>.
- Associated Press (2018). *Mattis in Kabul* "We 'look toward a victory in Afghanistan – not a military victory'". 13 March. Pobrano 20 kwietnia 2018, z: <https://www.politico.com/story/2018/03/13/jim-mattis-afghanistan-end-game-458325>.
- BBC (2018). *Taliban attack Afghan soldiers in Farah, killing at least 24*. 10 March. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <http://www.bbc.com/news/world-asia-43358148>.
- Byman, D. L. (2017). *The case for continued U.S. involvement in Afghanistan. Part. 1*. 5 September 2017, Pobrano 10 kwietnia 2018, z: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/09/05/the-case-for-continued-u-s-involvement-in-afghanistan/>.
- Cordesman, A., Hess A. (2017). Prospects for transition in Afghanistan. W: J. Krause i Ch. K. Mallory IV (Red.), *Afghanistan, Pakistan and Strategic Change. Adjusting Western regional policy* (s. 70-148). London, New York: Routledge.
- Dobbins J. (2017). Launching an Afghan peace process. W: J. Krause i Ch. K. Mallory IV (Red.), *Afghanistan, Pakistan and Strategic Change. Adjusting Western regional policy* (s. 149-170). London, New York: Routledge.
- Fazi, F., Nordland, R. (2018). *May God Kill Your Own Son: Bomb Rips Families Apart in Kabul*. "The New York Times", 21 Marc. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.nytimes.com/2018/03/21/world/asia/kabul-suicide-bombing.html>.
- Freedman, L. (2017). *Can There Be Peace With Honor in Afghanistan?* "Foreign Policy", 26 June. Pobrano 10 kwietnia 2018, z: <http://foreignpolicy.com/2017/06/26/all-thats-left-in-afghanistan-is-defeat-with-honor/>.
- Graham-Harrison, E., Makoi, A. M. (2018). *Kabul: bomb hidden in ambulance kills dozens*. "The Guardian", 27 January. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/27/scores-of-people-wounded-and-several-killed-in-kabul-blast>.
- Jones, S. G. (2018). *Why the Taliban Isn't Winning in Afghanistan*. "Foreign Affairs", 3 January. Pobrano 20 kwietnia 2018, z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/afghanistan/2018-01-03/why-taliban-isnt-winning-afghanistan>.
- Jureńczyk Ł. (2016). *Polska misja w Afganistanie. Wojsko Polskie w operacji reagowania kryzysowego NATO*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego.
- Keane, C. (2016). *UN-Nation Building in Afghanistan*. London, New York: Routledge.
- Roth, K. (2017). *Afghanistan. Events of 2017*. Pobrano 15 kwietnia 2018, z: <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/afghanistan>.
- Kingah, S. (2016). Nailing Jell-O: regional organisations and Afghanistan's security after 2014. W: R. Harshé i D. Tripathi (Red.), *Afghanistan Post-2014. Power configurations and evolving trajectories*. (s. 185-209). New Delhi, London, New York: Routledge.
- Kramer, A. E. (2018). *Wave of Taliban Attacks Kills at Least 20 Afghan Soldiers*. "The New York Times", 24 February. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.nytimes.com/2018/02/24/world/asia/afghanistan-taliban-soldiers.html>.
- Krause, J., Mallory IV, Ch. K. (2017). Adjusting Western strategy towards Afghanistan and Pakistan. W: J. Krause i Ch. K. Mallory IV (Red.), *Afghanistan, Pakistan and Strategic Change. Adjusting Western regional policy* (s. 1-16). London, New York: Routledge.
- Mashal, M., Abed, F. (2018). *Grounded and Guted, Main Afghan Airline Struggles After Taliban Attack*. "The New York Times", 26 January. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.nytimes.com/2018/01/26/world/asia/afghanistan-kam-air-taliban.html>.
- Mashal, M., Faizi, F. (2018). *Siege at Kabul Hotel Caps a Violent 24 Hours in Afghanistan*. "The New York Times", 21 January. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.nytimes.com/2018/01/21/world/asia/afghanistan-hotel-attack.html>.

- Popalzai, E., *Blast kills 29 near Sakhi shrine in Kabul, Afghan officials say*. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://edition.cnn.com/2018/03/21/asia/afghanistan-kabul-blast-intl/index.html>.
- Qassem, A. S. (2009). *Afghanistan's Political Stability. A Dream Unrealised*. London, New York: Routledge.
- Reuters in Kabul (2018). *'We have no security': Kabul reels from deadly ambulance bombing*. "The Guardian", 28 January. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/28/afghanistan-kabul-reels-bomb-attack-ambulance>.
- Safi, M., *Isis claims attack on Save the Children office in Afghanistan*. "The Guardian", 24 January. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/24/explosion-attack-save-the-children-office-jalalabad-afghanistan>.
- Safi, M., Janjua, H. (2018). *Kabul hotel attack: guests 'sprayed with bullets as they ran'*. "The Guardian", 22 January, Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.theguardian.com/world/2018/jan/21/kabul-hotel-attack-guests-sprayed-bullets-terror-afghanistan>.
- Salahuddin, S., Constable, P. (2018). *At least 30 die in Afghan violence, including 10 in Kabul attack on Shiites*. "The Washington Post", 9 March. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/at-least-30-die-in-afghan-violence-including-10-shiites-in-kabul-suicide-attack/2018/03/09/dc9f7db2-2396-11e8-badd-7c9f29a55815_story.html?utm_term=.3ebbf9c29f994.
- Shalizi, H., Mackenzie, J. (2018). *Afghanistan's Ghani offers talks with Taliban 'without preconditions'*. "Reuters", 28 February. Pobrano 20 kwietnia 2018, z: <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taliban/afghanistans-ghani-offers-talks-with-taliban-without-preconditions-idUSKCN1GC0J0>.
- Stewart, P. (2018). *U.S. detecting Taliban interest in Afghan peace talks: Mattis*. 13 March. Pobrano 20 kwietnia 2018, z: <https://www.reuters.com/article/us-afghanistan-usa/u-s-detecting-taliban-interest-in-afghan-peace-talks-mattis-idUSKCN1GP0EL>.
- Tarzi, A. The Neo-Taliban. W: R. D. Crews i A. Tarzi (Red.), *The Taliban and the Crisis of Afghanistan* (s. 274-310). Cambridge: Harvard University Press.
- Tisdall, S. (2018). *Afghan leader's offer to Taliban is a last-ditch gamble for peace*. "The Guardian", 28 February. Pobrano 12 kwietnia 2018, z: <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/28/afghan-president-ashraf-ghani-offers-to-recognise-taliban-to-end-war>.
- Walt, S. M. (2017). *'Mission Accomplished' Will Never Come in Afghanistan*. "Foreign Policy", 28 March. Pobrano 20 kwietnia 2018, z: <http://foreignpolicy.com/2017/03/28/mission-accomplished-will-never-come-in-afghanistan-taliban-al-qaeda-trump/>.